

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişliklerinin İncelenmesi

Aysun Tuncay

Okul Öncesi Öğretmeni-Preschool Teacher

aysuntuncay8234@gmail.com, ORCID:0000-0003-9200-3777

Özet

Bu çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin mesleki tükenmişlikleri incelenmiş, konuyla ilgili alanyazın taranmış ve çalışmaya bütüncül bir perspektifle yaklaşılarak problem odakları üzerinde durulmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin mesleğini bilinçlice seçmemesi, milli eğitim bakanlığı müfredat programlarının yoğun ve ağır bir iş yükü ile dolu olması, eğitimsel materyallerin ve donanımların yetersiz olması, sıkça görülen görev yeri değişiklikleri ve mecburi görevlendirmeler, üniversitelerde okul öncesi programlarda yaşanan öğretimsel sorunlar gibi sebeplerden ötürü okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler birtakım problemler yaşayabilmektedir. Bu problemler de, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler üstünde yoğun ve ağır baskılara, stres etkenlerine sebep olmakta ve öğretmenlerin mesleki tükenmişlikler yaşamasına sebebiyet vermektedir. Bundan dolayı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çalışma performans düzeyi azalmakta ve okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin birçoğu işe isteksizlik ve iş doyumсуuzluğu gibi sonuçlarla karşı karşıya kaldıklarından verim düşüklüğü yaşamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Tükenmişlik, Mesleki Tükenmişlik, Okul Öncesi Eğitim Kurumları

Investigation of the Professional Burnout of Teachers Working in Preschool Educational Institutions

Abstract

In this study, the professional burnout of teachers working in pre-school education institutions was examined, the literature on the subject was reviewed, and the problem focuses were emphasized by approaching the study with a holistic perspective. Teachers working in pre-school education institutions do not choose their profession consciously, the curriculum of the Ministry of National Education is full of intense and heavy workload, insufficient educational materials and equipment, frequent job changes and compulsory assignments, and educational problems in pre-school programs in universities. Teachers working in pre-school education institutions may experience some problems due to various reasons. These problems also cause intense and heavy pressures and stress factors on teachers working in pre-school education institutions and cause teachers to experience professional burnout. Therefore, the work performance level of teachers working in pre-school education institutions decreases and many of the teachers working in pre-school education institutions experience low productivity because they are faced with results such as job reluctance and job dissatisfaction. Keywords: Burnout, Occupational Burnout, Pre-School Education Institutions

Key Words: Burnout, Occupational Burnout, Preschool Educational Institutions

Giriş

Ülkelerin ve toplumların gelişmesi ve ilerlemesi kuşkusuz ki kalite ve nitelik dolu eğitim ve öğrenim standardının sağlanmasıyla direkt alakalıdır ve kalite ve nitelik dolu eğitim ve öğrenim de nitelik sahibi öğretmene bağlıdır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler eğitim sürecinde, mesleğini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlarla nasıl başa çıkabilecekleri hususunda yeter eğitim almamaktadır (Girgin, 2015: 21).

Dolayısı ile sorunsal davranımı bulunan çocuklar ile çalışılma (Bodlle, Boerge, Fazalom ve Ballgon, 2015; Jackti, Sacwap ve Schulier, 2016; Kamer, Şekercioğlu ve Yücel-Yücel, 2012; Brusserl, Atmaerwe ve Volzen, 2017; Wisnew ve Gargulieo, 2017), ders yükünün fazla olması ve

kalabalıkça sınıflar (Anderson, Ivaneski, 2004; Bysellin, 2015; Briese, Hovver-Depmleys ve Besler, 2019), yeteri bulunmayan fizik şartları (Ferber, 2004; Pentes ve Ardenson, 2011; Tellior, Retter ve Fergin, 2018), toplulukların ve mesleklerin desteğinin yeterli bulunmaması (Anderson, Ivaneski, 2004; Bysellin, 2015; Arietoes-Arietoes, 2017; Sacwap, Jackti ve Schulier, 2016; Zenbel ve Zenbel, 2012), ödüllendirilme durumunun yeterli bulunmaması ve kararların verilmesi esnasında yetkisiz kalınması (Mestarlı, 2018; Sacwap, Jackti, Schulier, 2016), okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin cinsiyet durumu (Açkalımete, Kamer ve Savcıoğlu, 2020; Bysellin, 2015; Kamer, 2012; Türkkaya, 2016), okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenin yaş durumu (Avşarlıoğlu, Denizce ve Kamuran, 2018; Bysellin, 2015; Kamer, 2012; Türkkaya, 2016), okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenin hizmetteki görev süresi (Ferissen, Prokopis ve Arietoes, 2019; Gürbüzlü, 2014; Kamer, 2012) gibi sebeplerden dolayıdır ki özellikle okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler mesleki tükenmişlikler yaşamaktadır.

Yukarıda da sayılan nedenlerdendir ki özellikle de okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin iş performansları düşmektedir ve bir çok okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmen olağan gelişim dönemindeki çocuklar ile yeterli eğitimi almış bir okul öncesi öğretmeni olarak çalışmak amacı ile bu sahanın yetkin ellerde bırakılmasını talep etmektedir (Savcıoğlu-Kutluoğlu, 2016).

Savcıoğlu, Gümüslü ve Pekçin, mesleki tükenmişlikler neticesinde tecrübe sahibi ve niteliği fazla okul öncesi öğretmenin birçoğunun mesleklerini bıraktığını, mesleklerine devam edenlerinse yaşamakta olduğu mesleki tükenmişlikler neticesinde öğrencisine yönelik olumlu olmayan tutumlar geliştirdiğini ve öğrenim performans ve gücünün azaldığını ifade etmiştir (Savcıoğlu, Gümüslü ve Pekçin, 2011: 38).

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler yaşamakta olduğu mesleki tükenmişliklerle başa çıkacak seviyede yeterli değiller ise, meslek yaşantısının 4-6 yıllarında mesleğinden ayrılmaktadır ve geriye de dönmemektedirler (Mestarlı, 2018: 24).

Yukardaki olumlu olmayan tesirler, bireysel ve kurumsal açılardan ehemmiyetli sorunlar oluşturduğundan mesleki tükenmişlikler, engellenmesi gereken olgulardır (Ayaoğlu, Ceydan ve Moden, 2016: 29).

Literatürde yapılan bir çok alan taraması, meslek faaliyeti kavrayışına sahip bulunan okul öncesi

eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenin karşılaşılan geldiği sorunlar ile kolayca başa çıkabildiklerinden az mesleki tükenmişlikler yaşadığını meydana çıkarmaktadır (Anderson, Ivanovski, 2004, Bandurra, 2017; Rouwer, Tornick, 2019; Cenriss, 2013; Cwalize, Atmaerwe ve Brusserl, 2012; Enveris, Rouwer, Tornick, 2018; Fredmans, 2018; 2017; Glicman ve Tamahiro, 2012; Grazni, Salanova ve Pietrondi, 2020; Kamer, Şekercioğlu ve Yücel, 2012).

Türkkaya, topluluksal açılardan destekleyen çevrenin, değerlerin ve duyguların paylaşımında vazife gördüğünü, hayattaki karşılaşılan değişikliğin getirmiş bulunduğu rolün üstünden gelinilmesine ve karakterlerin korunulmasına destek bulunduğunu ifade etmiştir (Türkkaya, 2020: 32).

Öğrenci davranımlarındaki sorun odakları, disiplin problemleri, aile içi şiddet, akran zorbalıkları vb. durumlar öğretmenlerin meslek tükenmişliği ile karşı karşıya kalmalarının en önemli sebepleri arasında belirleyici bulunan bir faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır (Gökçebaban ve Özlüer, 2017; Baruquis ve Geysts, 2017; Blazers, 2012; Rouwer, Tornick, 2018; Burkenn, Greenglas ve Schwarzers, 2016; Burneo, 2014; Cichoken, Kiroffe, 2019; Ferber, 2004; Fredmans, 2015; Griffith, Steptoe ve Copley, 2019; Holck, 2019; Kanker, 2004; Lemonide, Scuder ve Fironu-Lemonide, 2012; Milstein ve Golaszewsky, 2015; Türkkaya, 2016).

Sorun davranım, gerek söz konusu bireyin gerekse de diğer bireylerin öğrenmesi mühim seviyede tesirleyen ve benzer seviyedeki öğretmenlerin etkili bir eğitim öğretim ortamı hazırlamaları ve bunu öğrencilere sunmalarını önleyen davranış ve tutumlardır (Gökçebaban ve Özlüer, 2017: 17).

Alanyazın taramalarında da karşımıza çıktığı gibi konuyla ilgili yapılan ve yapılmakta olan bir çok inceleme, ana sınıfı ve ana okulu öğrencilerinin davranışsal sorunlar ve sınıf içinde disiplinle ilgili sorunların öğretmenlerin tükenmişliğinin esas sebebinden birisi bulunduğunu göstermektedir (Türkkaya, 2020: 39).

Söz konusu konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalara da ayrıca bakılabilir (Baruquis ve Geysts, 2017; Blazers, 2012; Rouwer, Tornick, 2018; Burkenn, Greenglas ve Schwarzers, 2016; Burneo, 2014; Cichoken, Kiroffe, 2019; Ferber, 2004; Fredmans, 2015; Griffith, Steptoe ve Copley, 2019; Holck, 2019; Kanker, 2004; Lemonide, Scuder ve Fironu-Lemonide, 2012; Milstein ve Golaszewsky, 2015).

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki sorun davranımlar, gerek söz konusu bireyin gerekse de diğer

bireylerin öğrenmesi mühim seviyede tesirleyen ve benzer seviyede öğretmenlerin yetkin bir öğrenim yapmasını engeleyen davranımlardır (Gökçebaban ve Özlüer, 2017: 21).

Ertaç, Kırılmalı ve Toktan, söz konusu tanımından hareketle, okul öncesi eğitim kurumlarında ders gören öğrencide ortaya çıkan sorun davranımların, okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim niteliğini, öğrencinin kendinin ve arkadaşının öğrenmesini olumlu olmayan açılardan tesirlediği, öğrenimin ortaya çıkmasını güçleştirdiğini ifade etmektedir (Ertaç, Kırılmalı ve Toktan, 2016: 25).

Tükenmişlik

Çağdaş dönemlerin mühim olgularından birisi bilinen tükenmişlikler ilkin 2019’larda Amerika’da, müşteri hizmetinde çalışmakta olan bireylerin yaşamakta olduğu mesleki bunalımları ifade etme amacı ile kullanılmıştır (Eripek, 2019: 11).

Tükenmişliklerin çalışmacılar tarafından mühim bir çalışma hususu olmadan çok önce, gerek uygulayıcılar gerekse de sosyokültürel eleştirilenler tarafından, sosyokültürel bir sorun olarak ehemmiyetinin anlaşılması bulunması çalışmaların esas odağını oluşturmaktadır (Gökçebaban ve Özlüer, 2017: 24).

Tükenmişlik, ilk başta servis sektöründe çalışmakta olan bireyler içersinde gözükken duygu tükenimi hâlini tanımlayan gündelik konuşmaya ait kavram iken, psiko-sosyolojinin haznesine 2019’da Freedenbauergerden’in eserinde yayımladığı bir makale ile girmiştir (Gözlüm, 2016: 21).

Freedenbauergerden, tükenmişlik kavramını başarısızlıklar, yıpranmalar, enerjinin ve gücün kayıpları yada bireyin dahili kaynağı üstünde, karşılanmayan istek neticesinde meydana gelen tükenmişlik olgusu şeklinde kavramsallaştırmıştır (Kamer, Yücel ve Şekercioğlu, 2017: 14).

Freedenbauergerden’in akabinde konuya dönük çalışması ve özellikle tükenmişliklere dönük geliştirmiş olduğu ölçek sebebi ile en fazda bilinen eğitimcilerden biri olarak kabul edilen Meslach’a (2017) göre tükenmişlik iş yerindeki stresi arttırıcı unsura yönelik tepkime şeklinde uzun süreçte meydana gelen ruhsal bir hastalık durumudur (Mestarlı, 2018: 24).

Freedenbauergerden (2019) tükenmişliklerin yalnızca duygu tükenmişlikleri yönünü tanımlar iken, Meslach ile Jackti (2011) alan yazında tükenmişliklerle alakalı ismi anılan üç aşamayı ortaya

atan eğitimciler olarak yer almaktadır (Sandılık, 2019: 28).

Tükenmişliklerin önemli özellikleri enerjinin kaybolması, motivasyonun eksik olması, diğerlerine yönelik olumlu olmayan tutumlar alma ve yoğun şekilde diğerlerinden uzak durmayı içermektedir (Gökçebaban ve Özlüer, 2017: 27).

Meslach-Jackti (2016) tükenmişliklerin kavramsal tanımlamasını yapar iken duygu tükenmeleri, duyarsızlaşmalar ve bireysel başarıların yetersizliğine dönük duygu durumları kategorize etmiştir (Sahraerenler ve Göngörgülü, 2019: 10).

Tükenmişlikler, bireylere yardımcı amaçlayan meslek dallarında ve duygu taleplerinin kesif bulunduğu durumda uzun süre çalışmakta olan gerçekçi ve bireylere hizmetler vermek yönünden aktif arzuya haiz mesleki dallarda çalışanlarda gözüktür (Kannesar, 2018: 19).

Tükenmişlikler, duygu, zihni ve fizikî yorgunlukla ilgili tanımları ifade eden ve zamanla içtenliksizce gelişmekte olan bir süreç bütünüdür. Sumerli tükenmişlikleri, bireysel kaynağın sonlandığı, olağan gündelik durumlar karşısında süregelen ümitsizlikler ve olumlu olumsuzlukların kapsadığı enerjinin tükenmesi biçiminde kavramsallaştırmıştır (Sumerli, 2019: 25).

Zimmerrman'a göre tükenmişlikler psikosomatik hastalıkları, uykusuzlukları, çalışma ve müşteriye dönük olumlu olmayan tutumları, işe gelmemeleri, alkolü yada ilaçları kullanmaları, suçlulukları, olumlu olumsuzlukları, ilgisizlikleri ve depresyonları barındıran komplike bir hastalık durumudur (Zimmerrman, 2019: 20).

Izaegar tükenmişlikleri, bireyin yoğun strese yada doyumsuzluk durumuna yaptığı çalışmadan soğumak şeklinde göstermiş olduğu tepkime olarak tanımlamakta ve yoğun bağlılık durumunun bir neticesi şeklinde meydana gelen rahatsız olma hali olarak görmektedir (Izaegar, 2020: 27).

Altıncılın tükenmişlikleri, başkasına yardımcı amaçlayan meslek dallarında çalışmakta olan bireylerde çalışma şartlarının bir neticesi şeklinde gözüken; idealistlik, enerjik ve hedeflenen davranışta devamlı artış gösteren bir kayıp şeklinde kavramsallaştırmıştır (Altıncılın, 2020: 17)

Mesleki Tükenmişlik

Mesleki tükenmişlikler irdelendiğinde bu hususta pekçok davranım, izah ve tanım ile karşılaşmıştır. Mesleki tükenmişlikler ile ilgili karşılaşılan bu durumların karmaşıklığı bir bütün olarak ele alınmalıdır (Gökçebaban ve Özlüer, 2017: 27).

Mesleki tükenmişlikler ilkin 2019’da psikiyatr Freedenbauergerden’ce tanımlanılmış ve genelde mesleki stresle beraber mesleki stresin bir çeşidi yada bir hastalık tablosu şeklinde irdelenmiştir (Demirelici, 2017: 11).

Freedenbauergerden, mesleki tükenmişliği yukarda da belirtildiği üzere başarısızlıklar, yıpranmalar, enerjinin ve gücün kayıpları yada bireyin dahili kaynağı üstünde, karşılanmayan istek neticesinde meydana gelen tükenmişlik olgusu şeklinde kavramsallaştırmıştır (Kamer, Yücel ve Şekercioğlu, 2017: 14).

Bahatur ve Özümen’se, mesleki tükenmişliğin revaçta olan modellemesini geliştirerek mesleki tükenmişlikleri fizikî bitkin olma, kroniksel yorgun olma, çaresiz kalma ve ümitsiz olma; olumlu olmayan benliksel kavram gelişmesi; çalışmaya, hayata ve diğer bireylere dönük olumlu olmayan tutumu içermekte olan fizik, duygu ve zihni tükenmeler hastalık tablosu bulunduğunu ifade etmiştir (Bahatur ve Özümen, 2017: 16).

Sandılık ve Doğuşay, mesleki tükenmişlikleri sübjektif yaşanan, duygu taleplerinin yoğunlaştığı durumlarda uzunca iş yapmaktan kaynaklanan, fizikî yıpranılma, çaresiz kalma, ümitsiz olma, hayalkırıklığı, olumlu olmayan ben kavramının gelişmesi, iş yerinde iş yapana ve hayata yönelik olumlu olmayan tutumun gelişmesi gibi belirtinin gözükdüğü bir ortamıyla kavramsallaştırmıştır (Sandılık ve Doğuşay, 2017: 33).

Cenriss (2013), yoğun strese ve doyumsuzluklara tepkisel yönden bireyin psikoloji açısından işinden soğuması; Meslach, Schaufel ve Leaterr (2020) farklı bireylerin kolaylık ile gözlemleyebildiği, fizikî ve duygu enerjisinin azalması ile ortaya çıkan yorgun ve bitkin olma hâli olarak; Holck (2019) ise gurup yada örgüt seviyesinden çok birey seviyesinde duygu, tutum, güdü, beklenti ve istekleri içermekte olan dâhilî bir psikoloji yaşantısı şeklinde kavramsallaştırmıştır (Diken ve Bal, 2018: 17-18).

Çam (2012) bunu şu şekilde ifade etmiştir; mesleki tükenmişlikler, bireylere yardımcı olan meslek

sahalarında ve duygu taleplerinin kesif bulunduğu durumlarda uzun süre iş yapan, idealist bulunan ve bireylere hizmet verme yönünde kesif isteğe haiz meslek elamanlarında gözüktür (Çam, 2012: 9).

Başarma hususunda beklentileri çok yüksek bulunan bireyler, kendini engeleyen örgütsel baskılar ile karşılaşılan durumlarda mesleki tükenmişlikler yaşayabilmekte ve sorunlarla karşılaşabilmektedir (Gökçebaban ve Özlüer, 2017: 29).

Gerek kendi bireysel hedeflerini gerekse de örgütsel beklentileri yerine getirebilme için çok çalışmakta olan fertler, başarısız bulunduğu boyutlarda yorgunluklar, engelenmişlikler ve çaresiz halleri his ederler; kendisine bulunan güveni kayıp olur ve neticede zihin ve beden açılarından tükenmişlikler his ederler (Celaloğlu ve Kayataşı, 2017: 17).

Mesleki tükenmişlikler pekçok meslek gurubunda irdelenmiştir. Bu çalışmalarını aşağıdaki şekilde maddeler halinde sıralayabiliriz:

1. Doktor ve hemşire (Çam, 2012; Erbudun, 2012; Gözlüm, 2016; Üstün, 2015),
2. Polis (Jonhes, 2011),
3. Yönetici ve öğretmen (Açkalımete, Kamer, Savcıoğlu, 2018; Bysellin, 2015; Briese ve arkadaşları, 2019; Çalboluk, 2019; Ferber, 2004; Fredmans, 2015; Gençler, 2018; Gırligin, 2015; Hubernman, 2013; Ivaneski, 2013; Kamer, Şekercioğlu ve Yücel, 2012; Kamer, Yücel-Yücel, Şekercioğlu, 2017; Murat, 2019; Özümen, 2020; Savcıoğlu-Kutluoğlu, 2016; Torrun, 2015; Türkkaya, 2016),
4. Özel eğitim öğretmeni (Açkalımete ve diğ., 2018),
5. Okul öncesi öğretmeni (Bil Limgley-Cros, 2012; Cenriss, 2019; Çalboluk, 2019; Sarı, 2016; Savcıoğlu-Kutluoğlu, 2016),

tarzındaki mesleki guruplarda mesleki tükenmişliklerin çok fazda gözüktüğünü göstermiştir.

Çam'a (2012) göre bireylere yardımcı olma ve direkt hizmet verme çabasındaki meslek dallarında iş yapanlar belli seviyede stresler içermektedir, yalnız streslerin ölçüsü ve tipi işe özgün olarak değişebilmektedir (Çam, 2012: 15).

Bu sebep ile, mesleki tükenmişliğin tesirlerinin tüm meslekler açısından değişik boyutlarda irdelenmesinde yarar bulunmaktadır. Zira her meslek sahasında yaşanan stresin dozu mesleki

tükenmişliklerin de seviyesini doğrudan etkileyerek iş performans ve kalitesine doğrudan etkide bulunmaktadır (Gökçebaban ve Özlüer, 2017: 31).

Okul Öncesi Öğretmenlerinde Mesleki Tükenmişlik

Okul öncesi öğretmeni özellikle diğer branş öğretmenlerine nazaran, çocuğun duygu ve sosyokültürel gelişmesinde ve davranımını biçimlendirmelerinde çok daha etkili ve mühim bir kişidir (Çam, 2012: 24).

Okul öncesi çocuğunun en fazla modelleme aldığı fert okul öncesi öğretmenleridir. Bu sebep ile, çocuğun kişilik gelişmesinde ve biçimlenmesinde en mühim rolü olan fertler olarak okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenin denge bütünlüğüne haiz olması devasa ehemmiyet barındırmaktadır (Ataman, 2019: 8).

Yoğun çalışma yükleri ve sorumluluklar içersinde olması sebebi ile öğretmenin özellikle de okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenin ruhî sağlığının ve buna paralel çalışma hayatlarının olumsuz açılardan etkilenilmesinde mühim seviyede tehlike barındıran bir meslektir (Gökçebaban ve Özlüer, 2017: 31).

Söz konusu konuyla ilgili yapılan çalışmalar da bu durumu teyit etmektedir (Bkz. Bodlle, Boerge, Fazalom ve Ballgon, 2015; Cabell, 2011; Diyck ve Wagler, 2020; Ferissen, Prokopis ve Arietoos, 2019; Ferissen ve Arietoos, 2000; Işılhan, 2016; Von Horon, Schaufel, 2017).

Sonuç

Bu çalışmanın sonuç bölümünde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerde mesleki tükenmişliğin sebep ve sonuçları ile ilgili olarak yapılan çalışmalara değinilerek incelenen literatür çerçevesinde alanyazında yapılan çalışmalar hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerle alakalı yapılmış olan çalışmalarda öğretmenin çalıştıkları kurumun seviyesi (okul öncesi) (Deanly, 2012; Franck ve Mckendizi, 2013; Geraf, 2016; Ivaneski, 2012; Zenbel ve Zenbel, 2004), cinsiyet (Girlogin, 2015; Kamer,

Şekercioğlu ve Yücel, 2012; Torrun, 2015; Türkkaya, 2016), hizmet senesi (Açkalımete, Kamer ve Savcıoğlu, 2020; Çalboluk, 2019; Gırligin, 2015; Kamer, Şekercioğlu ve Yücel, 2012; Özümen, 2020; Savcıoğlu-Kutluoğlu, 2016), Torrun, 2015; Türkkaya, 2016), yaş (Açkalımete, Kamer ve Savcıoğlu, 2020; Çalboluk, 2019; Gırligin, 2015; Kamer, Şekercioğlu ve Yücel, 2012; McIntrye, 2012; Özümen, 2020; Savcıoğlu-Kutluoğlu, 2016; Torrun, 2015; Türkkaya, 2016), okulun sosyo-ekonomi seviyesi (Koerps, 2016; Kamer, Şekercioğlu ve Yücel, 2012), çalışma yükleri (Goldman, 2015; Hipsten ve Mallpim, 2011; Platt ve Olksonn, 2011; Arietoes-Arietoes, 2017; Sheesa, 2011), yönetim ile alakalı karara katılımı (Holck, 2019; Arietoes-Arietoes, 2017; Sacwap, Jackti ve Schulier, 2016), çalışma doyumları (Açkalımete, Kamer ve Savcıoğlu, 2020; Sarı, 2016), yeter olmayan kaynak (Buton, 2013; Platt ve Olksonn, 2011; Whitkers, 2016), dışlanılma (Geraft, 2016; Holck, 2019; Whitken, 2016), öğrencinin öğrenmeye güdülenmeleri ve yaşları (Meslach-Jackti, 2015), öğrencinin engeli olup bulunmaması (Açkalımete, Kamer ve Savcıoğlu, 2020; Becsk ve Garugitulo, 2013; Cros, 2017; Ferber, 2011; Kamer, Şekercioğlu ve Yücel, 2012; Savcıoğlu-Kutluoğlu, 2016), sınıfın içersinde sorun davranımı bulunan öğrencilerin miktarı (Boerge ve Reding, 2011; Bodlle, Boerge, Fazalom ve Ballgon, 2015; Burneo, 2014; Fredmans, 2011; Pentos, 2018; Fredmans, 2015; Goldman, 2015; Hastings ve Bihamni, 2017; Holck, 2019; Kamer, 2012; Kyriacoun, 2017; Lemonide, Scuder ve Fironu-Lemonide, 2012; Meslach-Jackti, 2015; Mersin ve Batalin, 2016; Pietroce ve Molleni, 2011; Whitman, Yutong, Fiesher, 2020), mesleki yetkinliği (Anderson, Ivaneski, 2004; Bandurra, 2017; Bysellin, 2015; Briese, Hovver-Depmleys ve Besler, 2019; Rouwer, Tornick, 2019; Cenriss, 2019, 2013; Cwalize, Atmaerwe ve Brusserl, 2012; Caok, 2014; David ve Yates, 2012; Dorman, 2017; Enveris, Rouwer, Tornick, 2018; Fredmans, 2015, 2016; 2018; 2017; Gırligin, 2015; Glicman ve Tamahiro, 2012; Goldman, 2015; Grazni, Salanova ve Pietrond, 2020; Greenwood, Olejenik ve Parikay, 2011; Guglelmi ve Tadrow 2018; Hubernman, 2013; Kamer, 2012; Kyriacou, 2017; Labone, 2018; Mykletun ve Mykletun, 2019; Natale, 2013; Brusserl, Atmaerwe ve Von Velizen, 2017; Sinnger, 2013; Torrun, 2015; Turk, 2016), mesleki desteksel algısı (Abell ve Sewel, 2019; Bachrach, Bainbeger ve Mitchel, 2011; Briese, Hovver-Depmleys, Besler, 2019; Brownel ve Pajres, 2017; Blazers, 2015; Buriken ve Greenglas, 2000; 2013; Buriken ve Greenglas ve Schwarzers, 2016; Burkenn, Shsarer ve Dessca, 2004; Cihen, 2015; Cihesnutt, 2017; Diginam ve Whest, 2019; Galler ve Hobful, 2014; Gırligin, 2015; Gırligin ve Bysellin, 2018; Gürbüzlü, 2016; Hefley, 2013; Jackti, Sacwap ve Schulier, 2016; Kuzisman ve Schnal, 2017; Maszur, Liynch, 2000; Roses, Atmaerwe, Brusserl, 2000; Brusserl, Atmaerwe ve

Von Velizen, 2017; Arietoos-Arietoos, 2012; Sacwap, Jackti ve Schulier, 2004; Shesa, 2011; Travers ve Cooper, 2013; Türkkaya, 2016; Zenbel ve Zenbel, 2012) tarzındaki değişkenler ile mesleki tükenmişliklerin ilişkisi çalışılmıştır.

Sonuç olarak söz konusu mesleki tükenmişlikler neticesinde tecrübe sahibi ve niteliği fazla olan okul öncesi öğretmenlerin birçoğunun mesleklerini bırakması, mesleklerine devam edenlerin ise yaşamakta olduğu mesleki tükenmişlikler neticesinde okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerine yönelik olumlu olmayan tutumlar geliştirmesi doğal olarak öğrenim performans ve gücünün azalmasına ve eğitimin kalite ve niteliğinin gerilemesine neden olmaktadır.

Kaynakça

Acar, Ç. ve Batu, S. (2020). Okul Öncesi Öğretmeninin Sınıfında Karşılaşılan Geldiği Sorun Davranışla İlgili Görüş ve Önerileri. *10. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri*, 86-95.

Açkalımete, G., Kamer, S. ve Savcıoğlu, B. (2020). *Öğretmende Tükenmişlik İş Doyumu ve Kişilik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Açkalımete, G., Kamer, S. ve Savcıoğlu, B. (27-29 Mayıs 2018). Millî Eğitim Bakanlığı Kurumlarında Çalışmakta Olan Okul Öncesi Öğretmeninin Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeyinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi. Ankara: *6. Ergonomi Kongresi*.

Altunçekiç A., Yaman S. ve Koray Ö. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Seviyesi ve Sorun Becerisi Konusunda Çalışma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1), 93-102.

Ataman, A. (2019). *Sınıfta Davranış Problemi ve Önlemler*, L. Küçükahmet, (Editör). Sınıf Yönetiminde Yeni Davranışlar, 171-191. Ankara: Nobel Yayınları.

Altıncılın, M. (2020). Yüksek ve Yetersiz Tükenmişlik Seviyesine Sahip Öğretmenin Sınıf Yönetimi Stratejisi. *Kuram ve Uygulamalarda Eğitim Yönetimi*, 28, 483-499.

Batu, S. ve Özümen, A. (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaygı Sorunlarının Belirlenmesi. H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Bulcu, Ö. (2017). *Okul Öncesi Öğretmeninin Tükenmişlik Algılarının Bazı Değişkenler Yönünden*

İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Çankırı.

Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (2017). *Sınıf Yönetiminde Genel Öğrenim Metotları*. Konya: Öz Eğitim Yayınları.

Büyükcöz-Türk, Ş. (2017). *Sınıf Yönetimi El Kitabı: Çalışma, Uygulama ve Yorum*. Ankara: Pegem Yayınları.

Dolanay, A.B. ve Piyal, B. (2017) Öğretmende Bazı Mesleki Özellikler ve Tükenmişlik. *Kriz Dergisi*, 11 (1), 35-48.

Erbudun, C. (2012). *Öğretmende Tükenmişlik ve Meslach Tükenmişlik Envanterinin Uyarlanması. 7. Psikoloji Kongre Kitabı*. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları.

Eripek, S. (2019). *Orta Öğretimde Disiplinel Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, AÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Gırligin, G. (2015). *Okul Öncesi Öğretmenlerinde Mesleki Tükenmişliklerin Gelişmesini*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Gırligin, G. ve Bysellin, A. (2018). *Öğretmen Akademisi Bülteni*, 4 (4), 172-187.

Gökçebaban, Z. ve Özlüer, R. (2017). Okul Öncesi Öğretmeninde Tükenmişlik Seviyesi Sebebi ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Eskişehir.

Gözlüm, S. (2016). *Okul Öncesi Öğretmeni İle Öğrencinin Gudu Düzeyi İş Doyumu, Tükenmişlik ve Okula Devamsızlığı Tesirleyen Etkenlerin Çalışılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Gözütok, F.D. (2013). Okulda Bazı Dayak Uygulamaları. *Çağdaş Eğitim*, 186, 7-10.

Gündoğdu, F.B. (2015). *Anne Babaların Evlilik Uyumlarını Algılamaları ve Bazı Değişkenler Yönünden Tükenmişlik Düzeyinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gürbüzlü, B. (2018). İlköğretim Öğretmeninde Tükenmişlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 152-166.

Gürbüzlü, B. (2014). Öğretmende Tükenmişliklerin Akılcı Bulunmayan İnançlar İle Bazı Mesleki

ve Bireysel Değişkenlere Göre Yordanması. *Türk Psikoloji Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6 (2), 113-119.

Izaegar, H. (2020). Okul Yöneticilerinin Tükenmişlik Düzeyi. *Kuramda ve Uygulama sahasında Eğitim Yönetimi Dergisi*, 27, 335-340.

Kamer, S. (2020). Öğretmenin Algıladıkları Stres ve Tükenmişlik Düzeyi. *Uluslar arası Özel Eğitim Konferansı 2020*. Etkileşim ve İşbirliği, Antalya.

Kamer, S. (2018). *Öğretmen Destek Ölçeği (ÖDÖ) Geliştirme Çalışması*. Yayınlanmamış Çalışma Raporu. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Kannesar, N. (2018). *Tükenmişlik Düzeyinin Çalışılması: Kavramlar, İlkeler, Yöntem ve Teknikler*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

Mestarlı, M. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyi. *Türk Tabipleri Birliği Dergisi*, 23 (3), 27-33.

Moragil, İ., Seçken, N. ve Yücel, A.S. (2016). Öğretmenin Tükenmişlik Düzeyinin Bazı Değişkenler Yönünden İncelenmesi. *BAÜ Fen Bil. Enst. Dergisi*, 6 (1), 62-72.

Özlüer, R. (2018). *Okul Öncesi Öğretmeninde Tükenmişlik Seviyesi Sebebi ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Rize: Rehberlik Çalışma Merkezi Yayınları.

Özümen, H. (2020). *Okul Öncesi Okullarında Vazife Yapan Öğretmenin Tükenmişlik Düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, S.D.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Isparta.

Sandılık, F. (2019). *Okul Öncesi Öğretmeninin Sınıfta Gözlemlediği Sorun Davranış*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.

Sandılık, F. ve Doğuşay, A. (2017). Sınıf İçinde ve Dışında İstenilmeyen Davranışlar. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (1), 539-560.

Savcıoğlu, B., Gümüslü, Ş. ve Pekçin, Ü. (2011). Fizikî Egzersizlerin Saldırgan Davranış Üstündeki Etkisi. *Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongre Kitabı*. Ankara, 260-270.

Savcıoğlu, B. ve Kutluoğlu, N. (2016). Okul Öncesi Çocuklar İle Çalışan Öğretmenlerde Tükenmişliklerin Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10 (36), 44-60.

Sumerli, N. (2019). Tükenmişlik Modellemesi: Esas Kavramlar ve Örnek Uygulamalar. *Türk*

Psikoloji Yazıları, 3 (6).

Sahraerenler, S. ve Göngörgülü, Ö. (2019). Tükenmişlik Nedir? Bir Uygulama. *S.D.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 87-102.

Türkkaya, S. (2019). Tükenmişlik Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Yönünden Geliştirilmesi. *Ulusal Psikoloji Danışma ve Rehberlik Kongre Kitabı*, Ankara.

Türkkaya, S. (2020). Denetim Odakları Farklı Okul Öncesi Öğretmeninin Bazı Değişkenlere Göre Tükenmişlikleri. *Türk Psikoloji Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 15 (2), 29-39.

Türkeç, A. (2016). *Okul Öncesindeki Öğrencilerde Gözüken Disiplinsizlik Davranışları*. Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Türnülu, A. (2019). İlköğretimde Sınıf İçi İstenmeyen Davranış ve Sebebi. *Yaşadıkça Eğitim*, 64 (99), 30-34.

Uysal, G. (2011). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Disiplin Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Üstün, B. (2015). *Öğretmenin Atılganlık ve Tükenmişlik Düzeyi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Zimmerman, B.J. (2019). Bireylerde Sorun Davranış. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 82-91